

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

3AM590 Management, financování a správa památkových objektů

Mgr. Jakub Grosman

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- památka
  - movitost/nemovitost > artefakt s určitou hodnotou – upomínkou
    - memorabilie / artefakty spojené s osobním užíváním osobností / fotografie / pojmenování instituce / atd.
  - v nehmotné rovině jakákoli událost vážící se k určité události / osobě
    - dušičky, připomínka konce války, atd. atd. . .
  - věc odkazující na konkrétní osobu
    - např. Karlštejn odkazuje na Karla IV, atp.

MONUMNET

- kulturní památka
  - nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které
    - jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické; které
    - mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem

(zákon č.20/1987)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života, nebo jest jí dochované historické prostředí sídlištních celků a architektonických souborů, anebo věc, která má vztah k význačným osobám a událostem dějin a kultury
- věci či soubory věcí, jako výsledek lidské činnosti, zapsané v seznamu kulturních památek, které jsou významným hmotným pramenem poznání, vznikly v dějinném procesu kultivace světa jako významný doklad umělecký, umělecko-řemeslný, řemeslný anebo technický, které jsou významným pozůstatkem lidského osídlení na našem území v minulosti nebo které se váží k významným osobnostem a událostem

(zákon č.20/1987)

- Národní kulturní památka
  - vyhlášovány od roku 1962
  - kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- požadavek předchozího prohlášení kulturní památkou
- nemovité i movité kulturní památky a jejich soubory, které svými památkovými hodnotami přesahují regionální význam
  - dokumentují nejdůležitější etapy historie, kultury a vývoje našeho národa
  - mají přímý vztah k nejvýznamnějším osobnostem a historickým událostem
  - měly by být nositeli nejdůležitějších historických, uměleckých, vědeckých a technických hodnot
- prohlašuje vláda České republiky formou nařízení vlády
- vyšší stupeň památkové ochrany než ostatní kulturní památky
- zapsání v Ústředním seznamu kulturních památek ČR
- mimořádná hodnota > zápis do UNESCO

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- památky UNESCO
  - zápis v Seznamu světového dědictví UNESCO
    - materiální
    - nemateriální statky či produkty s mimořádnou univerzální hodnotou
  - Monumenty
    - architektonická díla / díla sochařství / malířství / archeologické prvky / jeskynní obydlí
    - skupiny budov
    - lokality
  - Přírodní dědictví
    - přírodní jevy mající výjimečnou estetickou či vědeckou hodnotu
    - geologické / geomorfologické útvary
      - místa s výskytem ohrožených druhů zvířat a rostlin
    - přírodní lokality, chráněné k zachování přírodní krásy a vědeckých hodnot

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- nominace
  - orgány státu _ za ČR Národní památkový úřad
  - posouzení mezinárodním Výborem pro světové dědictví
  - požadované charakteristiky památky
    - je mistrovským dílem tvůrčího talentu člověka
    - představuje utváření lidských hodnot v určitém období v oblasti architektury, techniky, urbanismu či krajinářství
    - je nositelem výjimečných informací o zaniklé kultuře či tradici
    - je jedinečným příkladem konkrétního typu stavby či architektonického souboru
    - je jedinečným příkladem lidského osídlení a využívání půdy
    - souvisí s událostmi či tradicemi, vyznáním či vírou

(UNESCO, The Criteria for Selection, dostupné na <https://whc.unesco.org/en/criteria>)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- 1992 _ Historické jádro Prahy
- 1992 _ historické jádro Českého Krumlova
- 1992 _ historické jádro Telče
- 1994 _ poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- 1995 _ Kutná Hora
- 1996 _ Lednicko – Valtický areál
- 1998 _ Holašovice
- 1998 _ Kroměříž
- 1999 _ Litomyšl
- 2000 _ Olomouc _ sloup Nejsvětější Trojice
- 2001 _ Brno _ vila Tugendhat
- 2003 _ Třebíč
- 2019 _ Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří
- 2019 _ Krajina pro chov koní v Kladrubech

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- památka místního významu
  - taková věc, která sice z celostátního hlediska nedosahuje tak výrazných kvalit, aby mohla být prohlášena kulturní památkou a mohla být zapsána do Ústředního seznamu kulturních památek, nicméně má svůj význam pro oblast či místo, v němž je lokalizována. Tento význam spočívá v její hodnotě místotvorné / krajinotvorné / identitotvorné
  - dotváří autentičnost místa / kolorit dané obce
  - smírčí kříže / křížky / pomníky padlým / historické pamětní desky / hřbitovy / význačné náhrobky / hrobky / morové sloupy / boží muka / milníky / kapličky / zvoničky / kašny / sochy / sousoší svatých / plastiky / skalní reliéfy / pamětní nápisy / drobné památky
  - návrh památkového zákona > dosud / původně jako památky drobné

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- chráněná území
  - absolutně vymezená
  - památková péče _ památkové rezervace / zóny
  - ochrana příroda _ národní parky / chráněné krajinné oblasti / národní přírodní rezervace / národní přírodní památky / přírodní rezervace / přírodní památky
- památková rezervace
  - prohlašované vládou České republiky
  - městské / vesnické / archeologické / ostatní
  - území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů
  - 2 a více kulturních památek
  - dopad na celé území

(zákon č.20/1987)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- skupiny nemovitostí
  - s přísnějším právním režimem _ památky
  - s volnějším právním režimem _ součást památkové rezervace
- 2018 _ 103 _ 40 městských / 61 vesnických / 2 ostatní
- památkové zóny
  - prohlašuje Ministerstvo kultury
    - krajské úřady
  - území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku
    - absence požadavku na přítomnost kulturních památek
  - městské / vesnické / krajinné
  - 2018 _ 487 _ 253 městských / 211 vesnických / 23 krajinných

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- ochrana chráněných území
  - veřejný vs soukromý zájem
  - plán ochrany součástí prohlášení
    - relativně jednotná pravidla
  - krajský úřad _ možnost zpřísnění / zmírnění
- ochranná pásma
  - vymezují ORP
    - možnost vyvlastnění
  - relativní _ odvíjí se od chráněné památky
    - konkrétně _ označením parcel
    - vymezením pásma _ např. 50m od hranice

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- městské památkové areály
  - nejvíce zastoupené
  - v městech _ možné vesnické památkové areály v městech
    - Praha _ 1 městská rezervace _ 7 vesnických památkových zón
  - městský charakter
    - uspořádání ulic / vztahy mezi budovami / zeleň / nezastavěná prostranství
    - vnitřní / vnější vzhled budov _ měřítko / styly / konstrukce / materiály/ barvy / etc.
    - vztahy mezi městem a okolím
  - potřeba informovat obyvatele o významu / ochraně
    - kulturní mezera
  - vyliďňování městských center
    - 90. léta _ privatizace

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- vesnické památkové areály
  - sídla venkovského charakteru
  - Pestrost z hlediska skladby >
    - některé si udržely charakter > umístění v krajině, atd.
    - devastace po celé 20. století
      - > pozemkové reformy / kolektivizace
    - pomalejší „rozvoj“ než města
  - izolace místy zachovala původní kulturní prvky a řemesla

včetně přenesených areálů _ skanzeny

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- areály reprezentačních sídel
  - hradní / zámecké / klášterní / vilové areály
  - původní multifunkčnost _ obytná / reprezentativní / administrativní / obranná / etc.
  - včetně zahrad / parků
- hospodářské památkové areály
  - selské hospodářské usedlosti / šlechtická sídla / průmyslové areály
  - ztráta funkce
  - brownfields
    - využití v oblasti služeb / kultury / kreativních průmyslů
    - otázka dlouhodobého využití

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- ohrožené památky
  - Seznam ohrožených nemovitých památek
    - paralelně Památkový katalog _ > Ústřední seznam kulturních památek / Soupis
    - periodická aktualizace
    - zařazení _ NPÚ
      - opakovaná kontrola památkového fondu
      - podněty ze strany obcí / obyvatel
      - subjektivní hodnocení
    - stavební objekty / torzální památky
    - objekty v dobrém stavu _ první / druhý stupeň ohrožení / absence bezprostředních zásahů / základní údržba

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- objekty ve špatném stavu _ třetí stupeň ohrožení / lokálně narušeny / potřeba rozsáhlých oprav
- objekty ohrožené _ čtvrtý stupeň ohrožení _ havarijním stavu _ požadavek celkové obnovy / pátý stupeň ohrožení _ zanikající objekty
- památky jsou hodnocené komplexně _ různým částem mohou být přiřazovány různé stupně ohrožení
  - např. střešní krytina / klempířské prvky / obvodové konstrukce / umělecká výzdoba / fasáda / výplně / uměleckořemeslné prvky
- nejvíce ohrožených památek _ Ústecký / Jihomoravský kraj
- nejvyšší podíl ohrožených památek _ Karlovarský / Ústecký kraj
- převážně soukromí majitelé
- ~70% bez využití _ ~65% neprobíhají práce

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- alternativní kategorizace / typologie
  - Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska
    - architektonické památky – městská architektura
    - architektonické památky – lidová architektura
    - architektonické památky – hrady, zámky, tvrze, paláce
    - architektonické památky – architektonické doplňky _ kašny / plastiky
    - sakrální architektura - monumentální _ kostely / kláštery
    - sakrální architektura - synagogy
    - sakrální architektura - drobná _ kapličky / boží muka / kříže
    - funerální (hřbitovní památky)
    - funerální (hřbitovní) památky _ židovské hřbitovy
    - technické památky
    - militaria – fortifikační systémy / pevnosti

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- archeologické památky
  - historická zeleň _ zahrady / parky
  - přírodní památky
  - památná místa
  - muzea, galerie či jiné soubory sbírkových předmětů
  - mimo uvedenou specifikaci _ například muzejní expozice / hřebčín / jeskyně / etc.
-
- Koncepce památkové péče
    - obytné stavby / feudální sídla / církevní a sakrální stavby / funerální stavby / zastupitelské a správní stavby / stavby pro soudnictví a vězeňství / stavby pro vědu a výzkum / stavby pro peněžnictví / stavby pro výchovu a vzdělávání / stavby pro obchod / stavby pro služby / stavby zdravotnické a sociální / stavby pro lázeňství / stavby pro kulturu a společenské stavby / stavby pro výstavnictví / stavby pro sport / stavby pro turistiku a rekreaci, stavby pro myslivost / vojenské a opevňovací stavby / stavby a díla s převažujícími přírodními prvky / drobné stavby a díla / zemědělské stavby / stavby pro zpracování zemědělských produktů / stavby pro zpracování dřeva / energetické stavby / vodohospodářské stavby / dopravní stavby / stavby pro spoje / stavby a pozůstatky těžby surovin / stavby pro hutnictví a kovovýrobu / ostatní výrobní stavby / archeologické nálezy / naleziště
- (NPÚ, třídění funkčních typů nemovitých památek)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- segmentace marketing / management
  - vlastnictví
    - stát
    - kraj
    - obec
    - privátní
      - fyzická osoba
      - právnická osoba _ NNO / komerční subjekt
    - církev
  - význam
    - nadnárodní _ UNESCO / Evropské kulturní dědictví
    - národní
    - regionální
    - lokální

(Dostál a Černá, 2014)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČRz hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- lokace
  - Čechy / Morava / Slezsko
  - centrum / periferie
  - obec / mimo obec
  - velikost obce
  - jednotlivý objekt / komplex
- fyzický stav
  - originál
  - dokončená obnova
  - probíhající obnova
  - ruina definitivní
  - ruina ze zanedbání

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- typ
  - hrad
  - zámek
  - církevní objekt _ klášter / kostel / modlitebna / synagoga / fara
  - industriální stavba
  - skanzen
  - památné místo
  - jiné _ městská architektura / domy / vily / pevnost / parky / krajina
- přístup návštěvníků
  - celoroční
  - sezónní
  - příležitostný
  - na povolení

(Dostál a Černá, 2014)

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- nepřístupný
- organizace prohlídek
  - s průvodcem
  - bez průvodce
  - možnost audio průvodce
  - tištěný průvodce
- vstupné
  - placené
  - volné

Definice kulturní památky, typologie památkového dědictví ČR z hlediska financování jejich údržby, oprav a rekonstrukce

- literatura / zdroje:

PATOČKA, J., & HERMANOVÁ, E. (2008). Lokální a regionální kultura v České Republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Aspi.

ZÍDEK, M. & KLUSOŇ, J. (2005) Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. Praha: ARCH.

HÁJEK, T., & BUKAČOVÁ, I. (2001) Příběh drobných památek. Studio JB.

DOSTÁL, P., & ČERNÁ, J. (2014). Marketingové řízení památkových objektů. Praha: Ekopress.

VARHANÍK, J., & MALÝ, S. (2011). Zákon o státní památkové péči: komentář. Wolters Kluwer Česká republika.

BUREŠ, P., ŠNAJDROVÁ, H., & ŠKABRADA, J. (1996). Památková ochrana historických vesnic v České republice. Jalna.

Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči

Zákon č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách

Důvodová zpráva k zk. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Návrh zákona o památkovém fondu

MK ČR(2012) Věcný záměr zákona o památkovém fondu. Praha: Ministerstvo kultury.

MK ČR(2015) Památkově chráněná území. Praha: NPÚ.

MK ČR(2016) Koncepce památkové péče na léta 2017 – 2020. Praha: NPÚ.

Směrnice NPÚ Tvorba indikativního seznamu NKP, 2016

UNESCO, dostupné na www.whc.unesco.org

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, dostupné na www.shscms.cz

Památkový katalog, dostupné na www.pamatkovykatalog.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

